DIPLOMSKI RAD br. 1482

ZEMRIS FER

HIPERHEURISTIČKE METODE RJEŠAVANJA PROBLEMA RASPOREĐIVANJA U OKRUŽENJU NESRODNIH STROJEVA

Hrvoje Backović

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Domagoj Jakobović

Zagreb, 11.7.2017.

Sadržaj

- Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva
- Raspoređivanje uz pomoć pravila
- Kartezijsko genetsko programiranje
- Gramatička evolucija
- Neuronske mreže
- Rezultati i analiza
- Zaključak

Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

- Skup poslova potrebno rasporediti na dostupni skup resursa
- Primjeri:
  - Raspoređivanje letova po pistama
  - Raspoređivanje dretvi po procesorima
- Optimizacijski problem, minimizacija kriterija
- NP-težak problem
- Heuristička rješenja
  - Pretraživanje prostora stanja
  - Iterativna izgradnja rješenja

Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

Oznaka	Opis
p_{ij}	vrijeme izvođenja posla j na stroju i
r_j	vremenski trenutak kada posao j dolazi u sustav
d_j	rok, vremenski trenutak kada posao j treba biti gotov, u suprotnom dolazi do određenog gubitka zbog kašnjenja
w_j	težina, važnost posla

Tablica 2.1: Svojstva problema raspoređivanja

Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

Oznaka	Opis
C_j	vremenski trenutak kada posao j završi s izvođenjem
F_j	tok, vrijeme koje je posao j proveo u sustavu. Definira se kao $F_j = C_j - r_j$
T_j	zakašnjelost, vrijeme koliko se posao j izvršavao nakon roka $T_j = max(C_j - d_j, 0)$
U_j	je li posao j zakasnio, $U_j = \begin{cases} 1 & \text{if } T_j > 0 \\ 0 & \text{if } T_j = 0 \end{cases}$

Tablica 2.2: Kriteriji za pojedinačne poslove

Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

Oznaka	Opis
$Cmax$	maksimalno vrijeme završetka izvođenja. $Cmax = max(Cj)$
Ft	ukupni tok. $Ft = \sum_{j=1}^{n} F_j$
Twt	ukupna težinska zakašnjelost. $Twt = \sum_{j=1}^{n} w_j T_j$
Uwt	težinski broj zakašnjelih poslova. $Uwt = \sum_{j=1}^{n} w_j U_j$

Tablica 2.3: Kriteriji po kojima se provodi optimizacija

Raspoređivanje uz pomoć pravila

- Podjela raspoređivanja na:
  - Statičko – raspored konstruiran prije izvođenja sustava
  - Dinamičko – raspored konstruiran za vrijeme izvođenja sustava
- Raspored se dinamički gradi za vrijeme izvođenja sustava
- Često se koristi u uvjetima raspoređivanja u stvarnom vremenu
- Koristi se prioritetna funkcija
  - Ulaz je svaki par posao/stroj koji su dostupni
  - Izlaz je informacija uz pomoć koje sustav prelazi u sljedeće stanje

Raspoređivanje uz pomoć pravila

- Meta-algoritam korištenjem prioritetne funkcije raspoređuje poslove
- Primjer meta-algoritma:

dok (postoje neraspoređeni poslovi)
{
    čekaj dok stroj ne postane raspoloživ;
    odredi prioritete π_i svih neraspoređenih poslova;
    rasporedi posao s najboljim prioritetom na stroj;
}

- Prioritetna funkcija se evoluira s obzirom na optimirani kriterij
- Primjer prioritetne funkcije: $\pi_j = \frac{w_j}{p_j}$

Genetsko programiranje

- Evolucijski algoritam za otkrivanje funkcija ili programa koji rješavaju neki problem
- Funkcije zapisane u obliku stabla
- Pretraživanje prostora funkcija uz pomoć evolucijskog algoritma (najčešće GA)

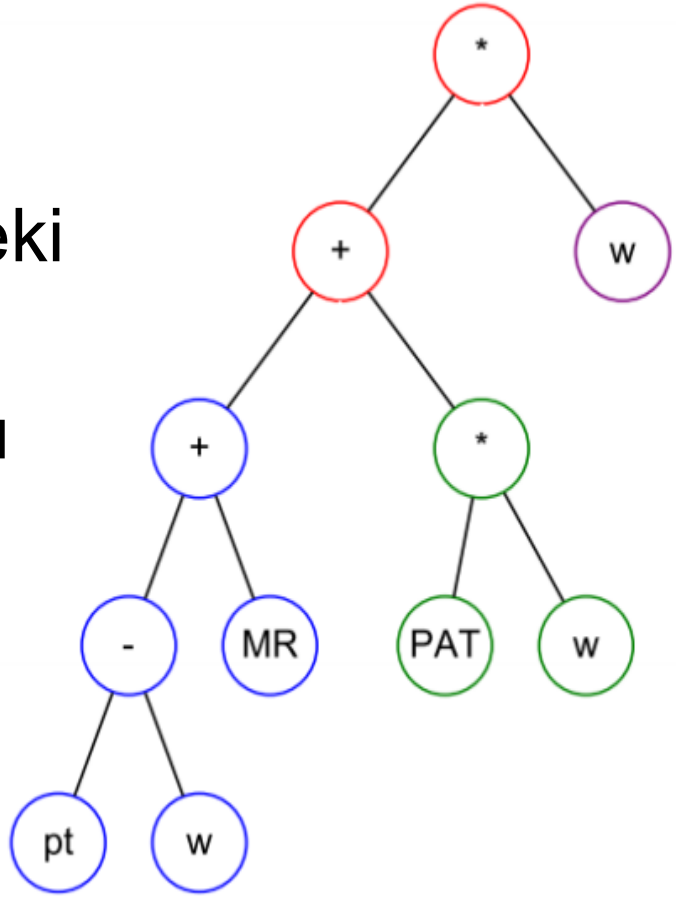

Slika 3.1: Funkcija zapisana u obliku stabla. $f = (((pt - w) + MR) + (PAT \cdot w)) \cdot w$

Kartezijsko genetsko programiranje

- fleksibilna i efikasna varijanta GP-a
- Općenitija struktura - graf
- Kodira reprezentaciju strukture u obliku niza brojeva
- Moguće definirati veći broj izlaza funkcije
- Fiksna veličina genotipa

Kartezijsko genetsko programiranje

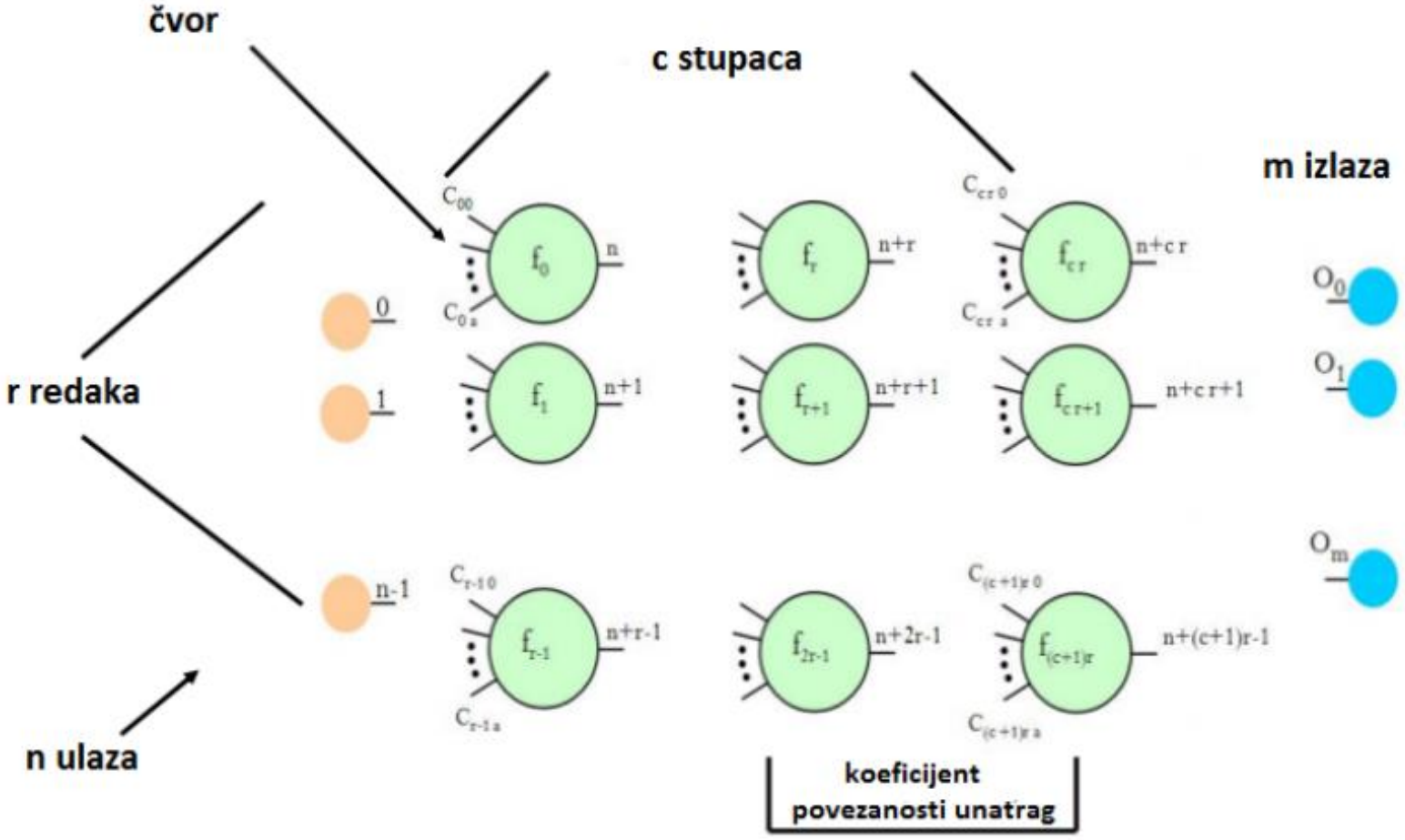

Slika 3.2: Struktura genotipa

Gramatička evolucija

- Evolucijski algoritam pretraživanja, sličan GP-u
- Generiranje programa čija je sintaksa zadana gramatikom
- Koristi se kontekstno-neovisna gramatika
- Genotip u obliku niza prirodnih brojeva
- Evolucijski operatori:
  - Jednoliko križanje
  - Mutacija jedne točke

Gramatička evolucija


```
<expr>
<expr> : <expr> <op> <expr> | <subexpr> | ( <expr> )
<subexpr> : <func> ( <expr> ) | <var>
<func> : [pos]
<op> : + | - | * | /
<var> : [T_pt] | [T_dd] | [T_w] | [T_SL] | [T_pmin] | [T_pavg] | [T_PAT] | [T_MR] | [T_age]
```

Slika 4.1: Gramatika za generiranje prioritetnih funkcija

Neuronske mreže

- Matematički model baziran na radu neuroloških sustava živih bića
- Brojne primjene u umjetnoj inteligenciji i strojnom učenju (klasifikacija, regresija, itd.)
- Učenje uz pomoć genetskog algoritma
- Prikaz rješenja u obliku niza decimalnih brojeva

Rezultati i analiza

- Implementacija u jeziku C++ korištenjem ECF-a (*Evolutionary Computation Framework*)
- 120 primjera, 60 za učenje i 60 za testiranje
- 30 pokretanja za svaki eksperiment
- Kriterij zaustavljanja: 80000 evaluacija
- Bazni algoritmi:
  - Eliminacijski genetski algoritam s k-turnirskom selekcijom
  - Evolucijska strategija (samo za CGP)

Rezultati i analiza

- Optimiranje parametara
  - CGP – bazni algoritam (GA,ES), broj redaka(100-500), vjerojatnost mutacije(0.3-0.9), veličina populacije(500-1000,5-50)
  - GE – veličina genotipa(30-1000), vjerojatnost mutacije(0.3-0.9), veličina populacije(150-500)
  - NN – struktura mreže(1-2 skrivena sloja), vjerojatnost mutacije(0.3-0.9), veličina populacije(50-500)
- Bitno je pronaći optimalnu veličinu jedinke jer ona utječe na veličinu izraza, a time i na performanse

Rezultati i analiza

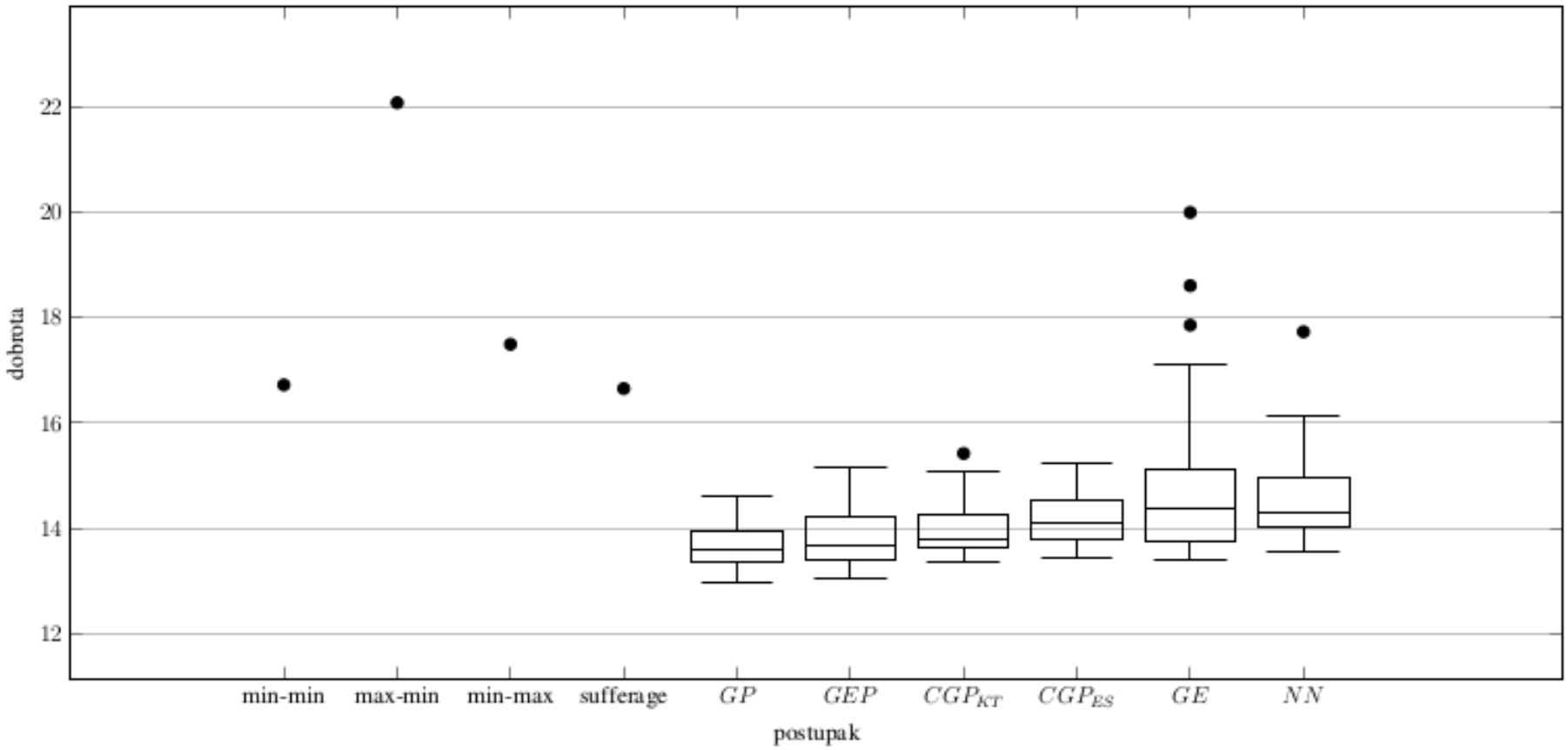

Slika 6.4: *Boxplot* prikaz za Twt kriterij

Rezultati i analiza

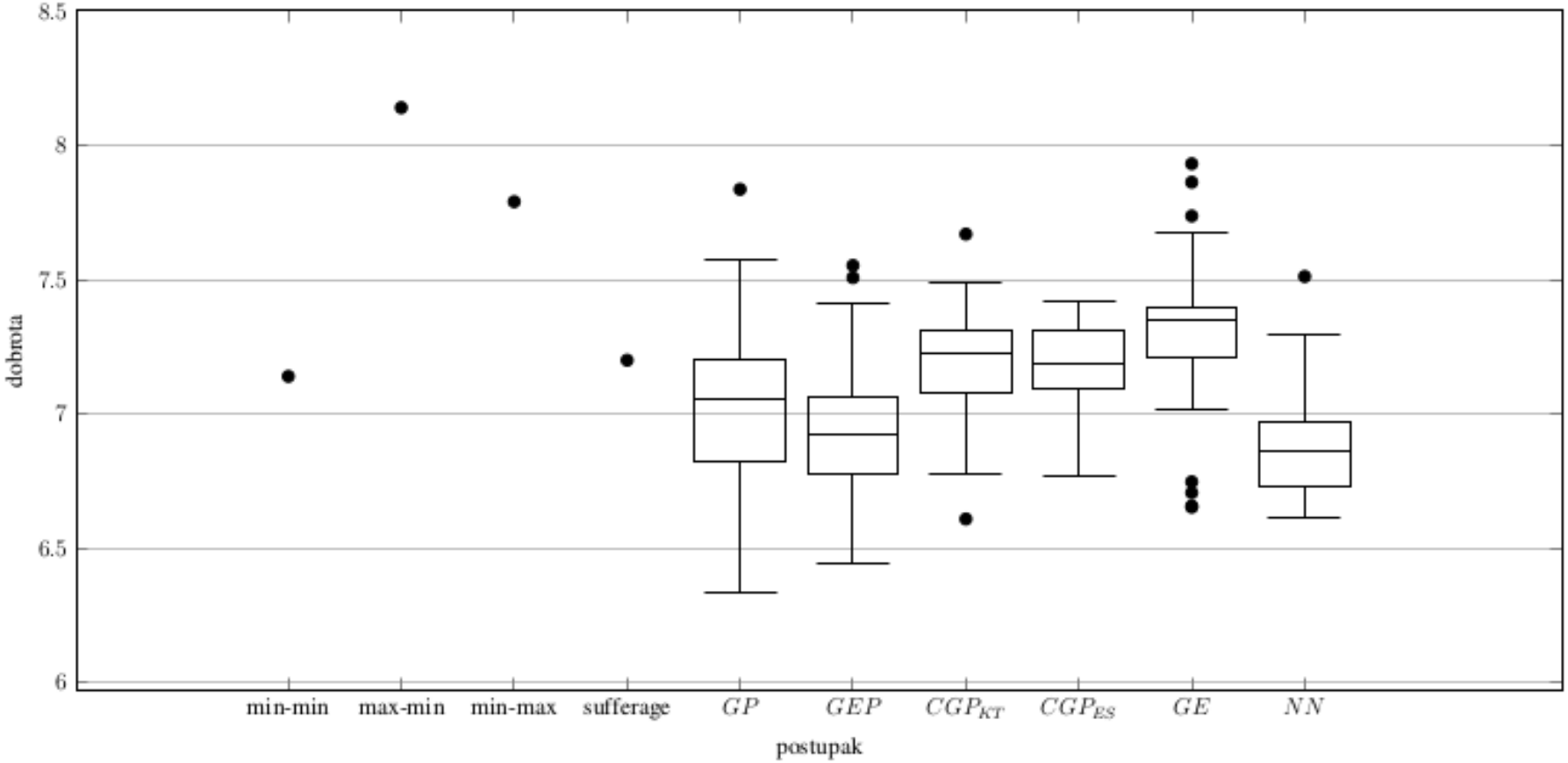

Slika 6.3: *Boxplot* prikaz za Uwt kriterij

Rezultati i analiza

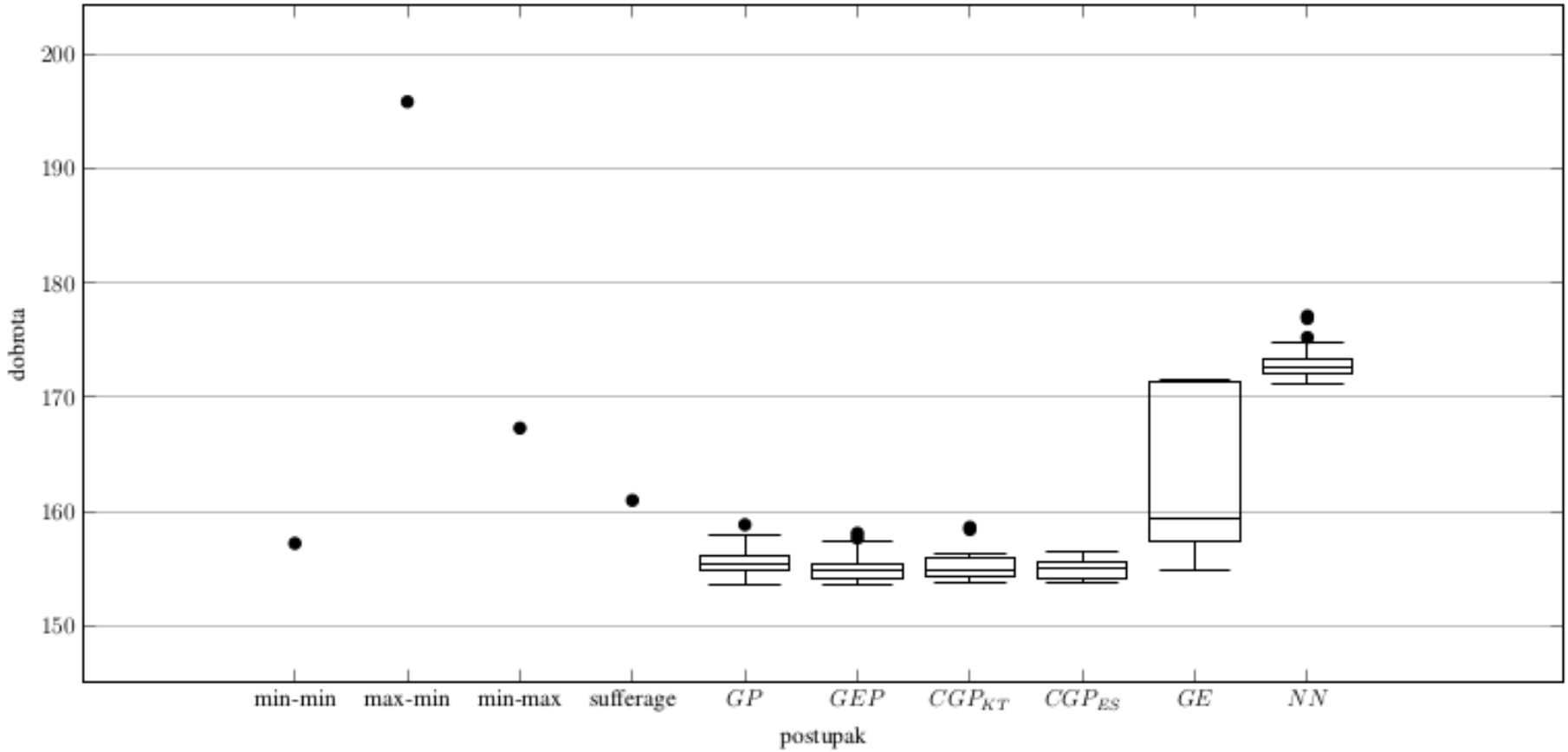

Slika 6.2: *Boxplot* prikaz za Ft kriterij

Rezultati i analiza

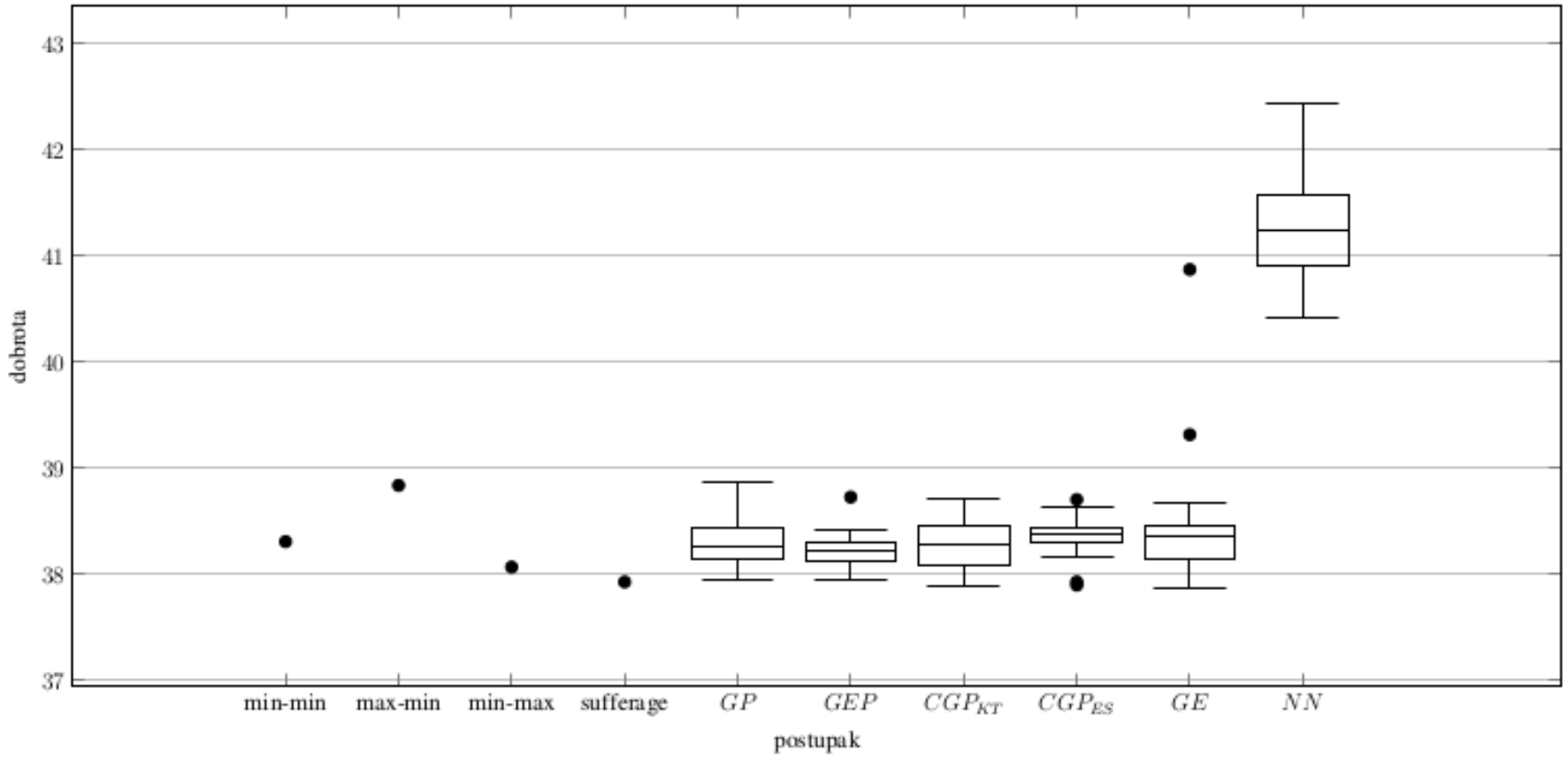

Slika 6.1: *Boxplot* prikaz za Cmax kriterij

Zaključak

- CGP i GE nadmašili postojeće heuristike te su bili konkurentni metodama klasičnog genetskog programiranja
- Neuronske mreže se nisu pokazale učinkovitima
- Moguća poboljšanja uvođenjem novih evolucijskih operatora i lokalnih operatora pretraživanja
- Problem raspoređivanja ima široku primjenu pa je važno istraživati nove pristupe njegovom rješavanju

Pitanja?

Raspoređivanje uz pomoć pravila

Oznaka	Opis
pt	vrijeme izvođenja posla j na stroju i (p_{ij})
$pmin$	minimalno vrijeme izvođenja na svim strojevima
$pavg$	srednje vrijeme izvođenja na svim strojevima
PAT	strpljivost - vrijeme dok stroj s minimalnim vremenom izvođenja ne postane slobodan
MR	vrijeme dok trenutni stroj ne postane slobodan
age	vrijeme koje je posao proveo u sustavu
dd	vremenski trenutak kad posao mora završiti (d_j)
w	težina (prioritet) posla
SL	dopuštena odgoda uz brzinu dotičnog stroja - $max(d_j - p_{ij} - time, 0)$

Tablica 2.4: Ulazni terminali prioritetne funkcije

Raspoređivanje uz pomoć pravila

Algoritam 1 Meta-algoritam za raspoređivanje zasnovano na prilagodljivim pravilima

```
1: while postoje neraspoređeni poslovi do
2:     čekaj dok posao ne postane dostupan ili se posao završi;
3:     for sve dostupne poslove i sve strojeve do
4:         izračunaj prioritet π_ij posla j na stroju i;
5:     end for
6:     for sve dostupne poslove do
7:         odredi najbolji stroj (onaj za koji se postiže najbolji iznos prioriteta π_ij);
8:     end for
9:     while postoje poslovi čiji je najbolji stroj dostupan do
10:        odredi najbolji prioritet od svih takvih poslova;
11:        rasporedi posao s najboljim prioritetom;
12:    end while
13: end while
```

Raspoređivanje uz pomoć pravila

- $\pi_{ij} = pt - MR + pmin - \frac{pt - pmin - SL - MR}{p_t}$

Kartezijsko genetsko programiranje

Genotip:

0 0 1 1 0 0 1 3 1 2 0 1 0 4 4 2 5 4 2 5 7 3

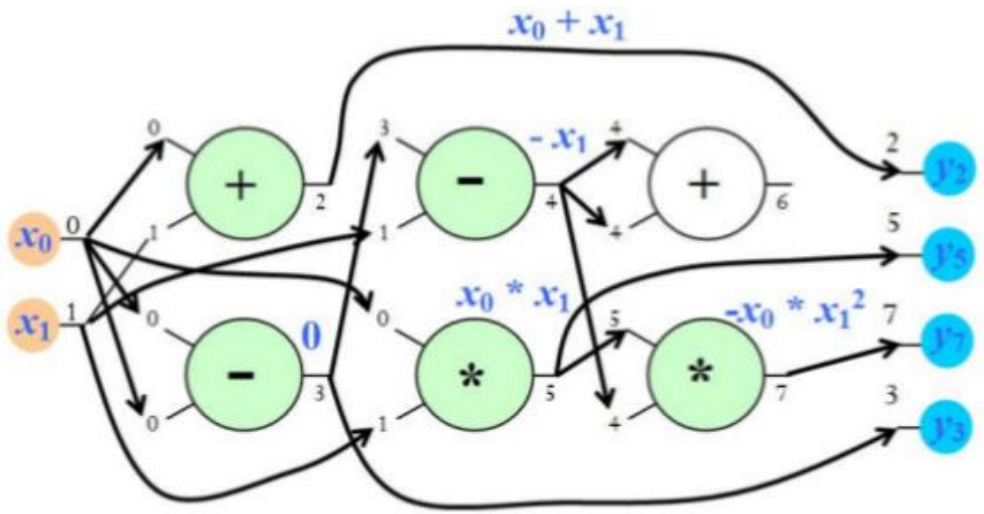

$$y_2 = x_0 + x_1$$
$$y_5 = x_0 * x_1$$
$$y_7 = -x_0 * x_1^2$$
$$y_3 = 0$$

Slika 3.3: Prikaz rješenja kartezijskog genetskog programiranja

Kartezijsko genetsko programiranje

Oznaka	Opis
$+$	operator binarnog zbrajanja
$-$	operator binarnog oduzimanja
$*$	operator binarnog množenja
$/$	sigurno dijeljenje: $/(a,b) = \begin{cases} 1 & \text{if } \lvert b \rvert < 0.000001 \\ \text{a / b} & \text{else} \end{cases}$
POS	unarni operator: $POS(a) = max(a, 0)$

Tablica 3.1: Funkcije unutarnjih čvorova

Gramatička evolucija

prikaz	izraz
	<expr>
0	<expr> <op> <expr>
7	<subexpr> <op> <expr>
5	<var> <op> <expr>
1	[T_dd] <op> <expr>
4	[T_dd] + <expr>
4	[T_dd] + <subexpr>
2	[T_dd] + <func> (<expr>)
3	[T_dd] + pos (<expr>)
0	[T_dd] + pos (<expr> <op> <expr>)
1	[T_dd] + pos (<subexpr> <op> <expr>)
3	[T_dd] + pos (<var> <op> <expr>)
0	[T_dd] + pos ([T_pt] <op> <expr>)
1	[T_dd] + pos ([T_pt] - <expr>)
7	[T_dd] + pos ([T_pt] - <subexpr>)
5	[T_dd] + pos ([T_pt] - <var>)
3	[T_dd] + pos ([T_pt] - [T_SL])

Slika 4.2: Prikaz rješenja gramatičke evolucije

- Broj u genotipu označava indeks produkcijskog pravila za najlijeviji nezavršni simbol
- Dobiveni izraz se pretvori u prefiksni sustav oznaka uz pomoć *shunting-yard* algoritma
- Moguće dobiti nevaljano rješenje

Neuronske mreže

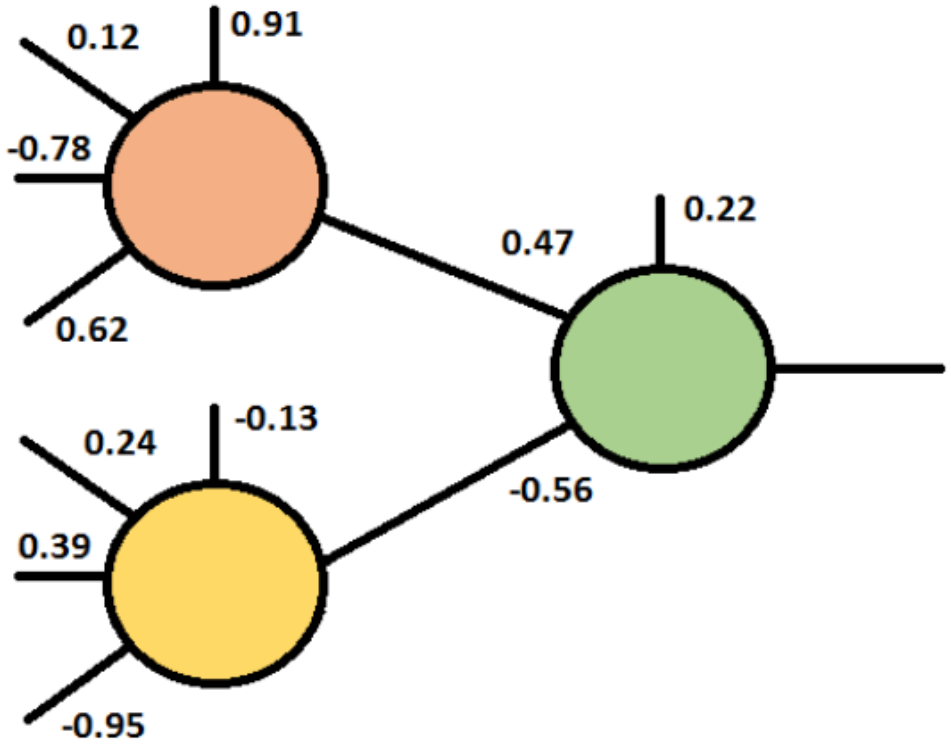

0.91	0.12	-0.78	0.62	-0.13	0.24	0.39	-0.95	0.22	0.47	-0.56

Slika 5.4: Prikaz rješenja neuronske mreže

Neuronske mreže

- Operatori križanja:
  - Križanje slojeva
  - Križanje neurona
  - Uniformno križanje neurona
- Operatori mutacije:
  - Skaliranje težine
  - Skaliranje neurona
  - Mutiranje neurona
  - Mutiranje N neurona
  - Gaussovo mutiranje težine

Rezultati i analiza

Metoda	Cmax	Ft	Uwt	Twt
min-min	38.31	157.20	7.14	16.72
max-min	38.84	195.89	8.14	22.07
min-max	38.07	167.30	7.79	17.49
sufferage	37.93	160.97	7.20	16.65
GP	37.95,38.26,38.87	153.64,155.31,158.84	**6.33**,7.06,7.84	**12.96**,**13.60**,**14.62**
GEP	37.95,**38.22**,38.73	**153.53**,**154.83**,158.09	6.44,6.93,7.55	13.06,13.69,15.14
CGP, k-turn. sel.	37.88,38.27,**38.71**	153.72,154.93,158.62	6.61,7.23,7.67	13.38,13.81,15.42
CGP, evol. strat.	37.90,38.39,38.71	153.75,155.06,**156.48**	6.77,7.19,**7.42**	13.44,14.09,15.24
GE	**37.86**,38.36,40.88	154.78,159.43,171.53	6.65,7.35,7.93	13.41,14.37,19.99
NN	40.41,41.25,42.44	171.23,172.56,177.13	6.62,**6.86**,7.51	13.57,14.29,17.7

Tablica 6.13: Pregled rezultata svih metoda. Svaka ćelija sadrži minimum,medijan i maksimum dobrote.